

УДК 811.162.2

**Інна Миколаївна ГОЛОПІЧ,**

*старший викладач кафедри українознавства факультету № 2  
Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **МОВА СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОПАГАНДИ**

Мова, як основний засіб суспільної комунікації, інструмент описування світу та змін, які в ньому відбуваються, а також об'єкт цих змін, відбиває в собі реальну картину, є відображенням у якому можемо знайти непомітні з першого погляду речі оточуючого нас світу. Якщо дати метафоричне визначення мови, то можна сказати, що мова політики існує як засіб комунікації тих хто править з тими ким правлять, як засіб вираження різних політичних ідей, думок та суджень.

Те, якою мовою ми говоримо і пишемо, як нею послуговуємося, детермінує наш спосіб мислення, впливає на процес категоризації та ієрархізації реальності. Оскільки мова і реальність є нерозривно пов'язаними, то в цьому контексті аналіз політичних текстів допомагає нам інтерпретувати дійсність.

У процесі боротьби політичних опонентів, і паралельно з цим трансформації державного і політичного устрою України, у політичній мові з'являється новий зміст і нова якість комунікації, яка обумовлюється метою політичної діяльності. В політичній мові використовується не тільки власне політична лексика, до якої відносять терміни, слова-гасла, жаргонізми, загальноновживані слова, а й експресивна лексика, яка активно впливає на переконання і поведінку виборців.

Формування негативного ставлення до політичних супротивників і нав'язування електорату своїх цінностей призводить до явища багатозначності основної політичної термінології. У результаті, одні й ті ж терміни прибічники різних політичних течій сприймають по-різному, а інколи й зовсім протилежно (комунізм, фашизм, демократія і т. д.). Мовні одиниці часом одержують незвичну інтерпретацію і включаються в неочікувані смислові контексти з метою навіювання певних поглядів, зміни думок, дій. Останнім часом політичній мові все більше притаманною стає невизначеність, інколи не логічність, перевага віддається загальним формулюванням, а не конкретним фактам. Використовуються мовні шаблони та стереотипи, які не несуть інформативного характеру. Аргументи переважно спрямовані на почуття, а не на розум. Отже, сучасну політичну мову можна віднести до особливого типу спілкування, який характеризується високим ступенем маніпулювання та є ефективним засобом поширення потрібних владі політичних ідей і цінностей.

Німецький дослідник В. Бергедорф вивчаючи явище політичної мови виділив в ній такі підсистеми: мова законодавства та адміністративно-правова термінологія, адміністративна мова чи мова управління, мова переговорів, мова політичного виховання, мова політичної пропаганди.

Серед перелічених підсистем саме мову політичної пропаганди можна окреслити як специфічний засіб комунікації, який використовується з метою впливу на поведінку громадян держави, через інформування та персвазію. Вчені, у тому числі й мовознавці, вивчаючи явище пропаганди окреслили п'ять її основних функцій:

- інтеграційна функція, яка має на меті стабілізувати існуючу суспільно-політичну систему через уніфікацію і зміцнення функціонуючих структур, що в основному адресовано до освічених людей, які мають доступ до інформації;

- агітаційна, яка спонукає людей до дії, окреслює потрібний візерунок поведінки, а також ідеологічне визнання влади чи політичної системи;

- інформаційно-інтерпретаційна функція складається з двох елементів інформації та інтерпретації, причому інтерпретація відіграє головну роль;

- дезінформаційна функція найчастіше застосовується в зовнішній пропаганді стосовно політичних ворогів та ворожих держав;

- функція переконання незгодних або тих, які сумніваються у правдивості інформації.

Власне, пропаганда направлена на зміну думки або ставлення, зняття перешкод для надходження нової інформації. Однак, можна змінювати ставлення на користь та в інтересах суспільства, відповідно до його цінностей, а можна їти всупереч. Нажаль, у сучасній політичній системі пропаганду, у більшості випадків, використовують саме як засіб маніпуляції, забуваючи про те, що пропаганда має залишатися в етичних рамках. Замість логіки, яку необхідно використовувати як основу переконання, тому що вона збуджує критичність сприйняття, зумовлює свідоме осмислення проблеми, спостерігаємо використання таких засобів як: відхилення критики, викривлення фактів, відвернення уваги від головної теми, підміну понять, навіювання відчуття страху і сум'яття, заклики до відокремлення, розпорошування українських цінностей під гаслом демократії і плюралізму думок. Наявність великої кількості епітетів, метафор, тавтологій та інших тропів, яка свідчить про те, що автори повідомлення намагаються вплинути на емоційну складову виборців.

Аналіз функціонування механізмів та ефективності політичної мови в Україні дозволяє нам зробити такі висновки:

– політики для досягнення своїх цілей завжди використовують мову пропаганди. Мовний вплив відбувається за допомогою цілеспрямованого підбору мовних засобів;

– до мовного обігу входять поняття і вислови, які дозволяють чітко визначити з яким політичним режимом ми маємо справу, як політична система взаємодіє із громадянами;

– державна та політична влада через мовні засоби пропаганди намагається передати потрібний зміст, який поєднуючи у собі інформацію і суб'єктивну оцінку, має викликати необхідний ефект відповідно до політичних завдань.

Найважливішим засобом протистояння маніпулятивній пропаганді, яка у даний час виступає основою мови політики, є освіта. Саме завдяки ефективному навчанню та комунікації можна протидіяти інформаційному тиску. Критично сприймати інформацію і пам'ятати, що існують різні технології переконання. Під виглядом пропаганди українських цінностей, завдяки спеціальним мовним технологіям, може відбуватися прихований деструктивний вплив на думки і поведінку людей.

*Одержано 24.10.2016*

УДК 811.161.2'373

**Наталія Ігорівна СЛЬНІКОВА,**

*старший викладач кафедри українознавства факультету № 2  
Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ**

Термінологія є однією з найбільш рухомих складових лексичної системи мови, оскільки внаслідок частотності вживання одні терміни детермінологізуються, тобто переходять до розряду загальноживаної лексики, у той же час із появою чергових науково-технічних досягнень виникають нові терміни.

Актуальність дослідження зумовлена потребою цілісного й усебічного аналізу фахової лексики юриспруденції. Структурний аналіз українських юридичних термінів ще не був об'єктом спеціального дослідження. Функціонування цих терміноодиниць у науковій та науково-виробничій сфері, а також широке застосування їх у загальномовній комунікації детермінує встановлення загальних та специфічних закономірностей формування лексичної системи юриспруденції.

Так, термін – слово або словосполучення зі спеціальним значенням, що виражає й формує професійне поняття, яке застосовують у процесі пізнання та засвоєння наукових і професійних об'єктів, а також